

Osuuskunta Jalostuspalvelu

y-tunnus 1637488-3

TILLARI Loppuraportti

Sisällysluettelo

1. Hankkeen yhteystiedot	2
2. Hallinnoija, toteutusorganisaatio, rahoittajat	2
3. Hankkeen aikataulu.....	2
4. Tausta ja kehittämistarpeen määrittely.....	3
4.1. Miten ja miksi hanke käynnistettiin.....	3
4.2. Ongelmat ja tarpeet, joiden vuoksi hanketta tarvittiin	3
4.3. Hankkeen toimintaympäristön kuvaus.....	3
4.4. Aiheeseen liittyvät aikaisemmat selvitykset ja hankkeet.....	3
5. Hankkeen tavoitteet ja arvio tavoitteiden toteutumisesta: Syntyneet tulokset / tuotokset.....	3
5.1. Toimenpidekokonaisuus 1: Lypsylehmien kestävyysparantaminen rakennearvostelumenetelmän avulla	3
5.2. Toimenpidekokonaisuus 2: Alkiorenkaat –huippueläinaineksen tuotanto tiloilla	5
6. Suoritetut toimenpiteet: raportointikauden perustehtävä ja tapahtumat	6
7. Resurssien käyttö ja kustannusten syntyminen	7
8. Hankkeesta tiedottaminen ja julkisuus	8
9. Ohjausryhmän arvio hankkeen toteutuksesta ja tuloksista.....	8
10. Hankkeen toimintojen jatkaminen ja kehittämissuositukset	9

1. Hankkeen yhteystiedot

Hankkeen nimi: Tillari – Maidontuotannon kannattavuuden parantaminen jalostuksen keinoin
Raportoiija: Anne Klemola, projektipäällikkö
Hankkeen tunnistetiedot: 1306, 4372/3514-2000 ja 1308, 4371/3510-2000

2. Hallinnoija, toteutusorganisaatio, rahoittajat

Hankkeen toteuttajan, yhteys henkilöiden ja vastuutahojen yhteystiedot:
ProAgria Osuuskunta Jalostuspalvelu, Uusikatu 35, 90100 Oulu, puh 08-371974, fax 08-377298
yhteys henkilö:
projektipäällikkö, Anne Klemola, Uusikatu 35, 90100 Oulu, 040-3115220, fax 08-377298
kirjanpidosta vastaava henkilö:
talousjohtaja, Leena Kaarela, Uusikatu 35, 90100 Oulu, 040-3115203, fax 08-377298
hankkeen vastuullinen johtaja:
(1.1.2002-31.12.2004) toimitusjohtaja Valvatti Remes-Siik
(1.1.2005-31.12.2005) talousjohtaja, Leena Kaarela, Uusikatu 35, 90100 Oulu, 040-3115203, fax 08-377298

Hankkeen vastuutahot:
Osuuskunta Jalostuspalvelu ja Suomen Kotieläinjalostusosuuskunta

Hanke on rahoitettu kahdesta ohjelmasta:
Maaseutu, Pohjois-Suomen tavoite 1-ohjelma, EMOTR
Maa- ja metsätalouden kehittäminen, Alueellinen maaseutuohjelma, EMOTR

Hankkeen ohjausryhmä:
TE-keskuksen edustaja (Halttu/Heinonen/Lahti/Kukkonen/Lämsä)
Helaakoski Leila, TE –keskus
Haapamäki Sirkka-Liisa, Suomen Kotieläinjalostusosuuskunta
Töllli Hannu, maaseutujohtaja, Nivala
Rautiainen Eija, maaseutuasiamies, Muhos
Matinolli Markku, maanviljelijä, Tyrnävä
Pitkänen Aarre, maanviljelijä, Muhos
Mäkinen Markku, maanviljelijä, Nivala
Kodis Eija, maanviljelijä, Nivala
Kaarela Leena, (Remes-Siik Valvatti 31.12.2004 asti) Osuuskunta Jalostuspalvelu
Klemola Anne, projektipäällikkö, Osuuskunta Jalostuspalvelu

3. Hankkeen aikataulu

Hankkeen suunniteltu kesto oli 1.1.2002-31.12.2004. Hankkeen aloituspäivämäärä oli kuitenkin 1.5.2002 ja lopettamispäivämäärä 31.12.2005. Hanke oli suunniteltu kolmivuotiseksi, eli lopettamispäivämäärän piti olla 31.12.2004, koska hanke alkoi noin puolivuotta myöhässä, myös aiotut toimenpiteet olivat jäljessä aikataulusta. Hanke sai jatkoajan vuodeksi 2005.

4. Tausta ja kehittämistarpeen määrittely

4.1. Miten ja miksi hanke käynnistettiin

Laatuportaatiin -hankkeessa mukana olleilta lypsykarjatiloilta tuli toivomus, tällaisen hankkeen perustamiseksi. Pohjois-Savossa olevasta Haka -hankkeesta oli alueella saatu hyvä kuva ja hankkeen tulokset olivat hyviä, se kannusti. Laatuportaatiin -hankkeen vetäjä, Soile Hypen, jalostusagronomi, Sirkka-Liisa Haapamäki ja maaseutukeskuksen johtaja Timo Lehtiniemi tekivät hankesuunnitelman vuonna 2000. Vuonna 2002 tuli hankkeen aloitukselle myönteinen päätös, jonka seurauksena haettiin projektipääällikkö ja aloitettiin hanke toukokuun alussa.

4.2. Ongelmat ja tarpeet, joiden vuoksi hanketta tarvittiin

Alueella ei ollut alkioirengastoimintaa ja alkion -huuhteluiden ja -siirtojen määrä oli hyvään karja-ainekseen nähden olemattoman pieni. Lehmien rakennearvostelu oli melko uusi asia ja yleisesti vielä aika vähän tunnettu asia karjanomistajien keskuudessa. Rakenteen merkitys on kuitenkin korostunut kestävyiden ja taloudellisuuden takia, joten lehmien rakenteen seurannalle oli selkeä kysyntä. Rakennearvostelumenetelmä oli uusi ja sen käyttö oli vielä vähäistä. Molemmille osaluueille oli olemassa kiinnostusta ja niitä oli karjanomistajien taholta kysely ja toivottu.

4.3. Hankkeen toimintaympäristön kuvaus

Tuotosseurannassa olevat lypsykarjatilat Pohjois-Pohjanmaalta.

4.4. Aiheeseen liittyvät aikaisemmat selvitykset ja hankkeet

Tiedossa ei ole mitään aikaisempia vastaavia hankkeita alueella.

5. Hankkeen tavoitteet ja arvio tavoitteiden toteutumisesta: Syntyneet tulokset / tuotokset

5.1. Toimenpidekokonaisuus 1: Lypsylehmien kestävyiden parantaminen rakennearvostelumenetelmän avulla

Tavoitteena on kehittää rakennearvostelumenetelmä jalostusvalinnan välineeksi Pohjois-Pohjanmaalla ottamalla arvosteltaviksi 150 karjan ensikot ja nuoret lehmät. Hankkeen aikana systemaattiseen rakennearvosteluun pohjautuvan ja analysoitavan tiedon määrä alueemme eläinaineksesta lisääntyy, arvostelumenetelmät kehittyvät ja arvosteluvarmuus paranee. Tämä vahvistaa Pohjois-Pohjanmaan asemaa maassamme ja Suomen asemaa karjatalousmaana myös kansainvälisessä vertailussa.

Rakennearvostelun tavoitteena on eläinten kestävyiden parantaminen, sillä rakenteen merkitys korostuu erityisesti tuotostason kohotessa kun tuotantorasisitus kasvaa. Esimerkiksi utarerakenteen pettämissä ja huonojen jalkojen aiheuttamia lehmien ennen aikaisia poistoja voidaan jalostuksella vähentää. Rakennearvostelu on ulkomailla suosittu ja hyväksi havaittu käytäntö sekä jalostusvalinnan väline. Hankkeen avulla tuodaan uutta näkemystä ja toimintakulttuuria alueemme karjanhoitoon.

Hankkeen tuloksia kuvaavat mittarit:

- Hankkeeseen mukaan lähteneiden tilojen lukumäärä
- Hankkeen aikana arvosteltujen ja rakennearvosteltujen eläinten lukumäärä
- Analysoitavan aineiston määrä
- Standardoitu rakennearvostelumenetelmä ja sen käyttöön perehdytettyjen neuvojen lukumäärä
- Ulkomuotoarvosteluun perustuvan luokitusjärjestelmän kehittäminen

Pitkän aikavälin tuloksia kuvaavat mittarit:

- Rakennevikojen aiheuttamien poistojen väheneminen karjoissa, mittarina % poistoista
- Lypsylehmien keskimääräinen poistoikä on 4,9 vuotta ja keskipoikimakerta 2,5, joten valtaosa lypsylehmistä poistetaan ennen kuin eläin on voinut osoittaa todellisen tuotantokykynsä. Lypsylehmän kestävyys paranemista pitkällä aikavälillä tulkitsevia mittareita ovat keskipoikimakerta, elinikäistuotos, tuotoksen markka-määräinen arvo.
- Rakennearvostelumenetelmän hyödyntäminen tuo lisäarvoa tilalle siten, että rakennearvosteltu ja kantakirjattu eläin on puolueettoman tahon tarkastama yksilö. Toimenpiteellä on vaikutusta eläimen jalostusarvoon ja sen rahallinen arvo markkinoilla nousee.

Tulokset:

- Hankkeeseen mukaan lähteneiden tilojen lukumäärä:
Vuonna 2003 mukana oli 151 tilaa, joista yksikään ei halunnut jäädä kesken pois. Vuonna 2004, tiloista kaksi oli lopettanut tuotannon kokonaan ja yhdeltä oli tuotantorakennukset tuhoutuneet tulipalossa, mukana oli 148 tilaa. Vuonna 2005 mukana olleista kaksi tilaa lopetti tuotannon, mukana oli 146 tilaa.
- Hankkeen aikana rakennearvosteltujen ja kantakirjattujen eläinten lukumäärä:
Ensimmäisen vuoden 2003, aikana rakennearvosteltiin 2091 eläintä. Vuoden 2004 rakennearvosteltujen määrä oli 2455 eläintä ja vuoden 2005 tulos oli 2806 kantakirjattua eläintä.
- Analysoitavan aineiston määrä:
Jokaisesta lehmästä arvostellaan 22 eri ominaisuutta: takakorkeus, lypsyytyypisyys, rinnanleveys, rungonsyvyys, lantion kulma, lantion leveys, kinner, vuohinen, sorkkakulma, takajalkojen asento takaa, jalkaviat, utareen etukiinnitys, etuvedinten pituus, utareen tasapaino, utareen maavara, utareen muoto, utareen keskiside, utareen takakiinnityksen korkeus, utareen takakiinnityksen leveys, etuvedinten sijainti, takavedinten sijainti, lisävetimet. Näiden ominaisuuksien lisäksi vielä omistajalta kysytään käyttöominaisuuksista: neljännessen tyhjenemisen tasaisuus, lypsettävyys, vuoto, luonne, poikimavaikeudet ja paljonko on kulunut aikaa edellisestä lypsykerrasta. Joten aineiston määrä saadaan kun kerrotaan arvosteltavien ominaisuuksien määrä arvosteltujen eläinten lukumäärällä. ($22 \times 2091 = 46\,002$, $22 \times 2455 = 54\,010$, $22 \times 2806 = 61\,732$)
- Standardoitu rakennearvostelumenetelmä ja sen käyttöön perehdytettyjen neuvojen lukumäärä:

Neuvojien lukumäärä hankkeen alueella oli hankkeen alkaessa viisi kappaletta. Hankkeen alussa myös projektipäällikkö koulutettiin rakennearvostelevaan, joten määrä oli hankkeen ajan kuusi kappaletta.

- Ulkomuotoarvosteluun perustuvan luokitusjärjestelmän kehittäminen:
Hankkeen aikana Suomessa aloitettiin lehmien luokittaminen. Luokittamista harjoitti aluksi kahdeksan neuvojaa ympäri maata, Pohjois-Pohjanmaalla luokitti kaksi henkilöä hankkeen projektipäällikkö sekä Kimmo Pitkänen. Luokittajille järjestettiin perehdyttävää koulutusta ja myös muutaman päivän opintomatka Tanskaan. Pohjois-Pohjanmaalta myös luokittelun suunnittelussa olivat mukana edellä mainitut henkilöt. Vuoden 2006 alusta kaikki neuvojat aloittavat luokittamisen, jolloin se kuuluu osana rakennearvosteluun.

Liite 1: Kimmo Pitkäsen kehittämistyö: Tillari –hankkeen rakennearvosteluosion analysointi ja rakenteen vaikutus lehmän hyvinvointiin

5.2. Toimenpidekokonaisuus 2: Alkiorenkaat –huippueläinaineksen tuotanto tiloilla

Hankkeen tavoitteena on käynnistää alkioengastoiminta ja perustaa kaksi alkiontuotantorengasta vuosittain Pohjois-Pohjanmaalle ja kaikkiaan kuusi huippueläinaineksen tuotantorengasta kolmen vuoden aikana. Ensimmäisen toimintavuoden tavoitteena on käynnistää alkioengastoiminta Oulun ympäristössä ja Nivalassa. Hankkeen tavoitteena on käynnistää kaksi alkiontuotantorengasta vuodessa Pohjois-Pohjanmaalle, saattaa alulle tilojen välistä alkiokauppaa ja lisätä tilojen välistä yhteistyötä alueellisen eläinaineksen kehittämiseksi.

Tavoitteena on parantaa Pohjois-Pohjanmaan lypsykarjatilojen taloudellista tulosta alkionsiirtotoiminnan avulla siten, että eläinaineksen paranemisen myötä karjan keskituotos kohoaa ja eläinten rakenne paranee, hyvän eläinaineksen tarjonta alueella lisääntyy ja voimaperäisillä maidontuotantoalueilla tuotannon kilpailukyky ja työpaikat säilyisivät. Tilatasolla alkionsiirron hyöty on nähtävissä siten, että sen avulla hyvällä lehmällä voidaan tuottaa useampia vasikoita. Lehmävasikat käytetään karjan uudistamiseen ja niillä korvataan karjan heikommät lehmät. Näin hyvät jälkeläiset uudistavat koko karjan. Alkionsiirto on investointi eläinainekseen. Karjan eläinaineksien paranemista voidaan mitata lypsylehmän tuotostason nousuna, karjan keskituotoksen kohoamisena, eläimen arvonnousuna jalostuseläinkaupassa voidaan verrata keskimääräiseen kauppahintaan ja eläimen teurasarvoon, muutoksina jalostusarvoindeksissä ja odotusarvossa. Alkionsiirrosta syntyvien lehmävasikoiden arvo on huomattavasti keskimääräistä välitysvasikoiden arvoa korkeampi.

Tulokset:

Alkiorenkaita perustettiin alueelle neljä kappaletta. Alkiorenkaiden tavoite koko oli 8-10 tilaa, joissa olisi yhteensä vähintään 100 eläintä. Tillarin alkiorenkaissa oli mukana 54 tilaa, joiden perusteella jo olisi voinut olla kuusi rengasta. Eläinmäärä 100 eläintä per rengas, renkaissa oli yhteensä 2838 yli vuoden ikäistä nautaa, joten tämänkin puolesta eläinmäärä olisi riittänyt moninkertaisesti kuuteen alkiorenkaaseen. Alkiontuotantorenkaiden käytännön ja toimivuuden kannalta katsoimme kuitenkin hyväksi ja riittäväksi pitää renkaiden määrän neljänä, emmekä jakaneet niitä useammaksi. Muhoksen alkiorenkaassa oli 17 tilaa, 9 Muhokselta, 1 Pudasjärveltä, 2 Tyrnävältä, 1 Kestilästä, 1 Oulusta ja 3 Utajärveltä. Nivalan alkiorenkaassa oli 17 tilaa, 11 Nivalasta, 2 Oulaisista, 1 Haapavedeltä, 1 Ylivieskasta, 1 Haapajärveltä ja 1 Kärämäeltä. Rantsilan alkiorenkaassa oli 7 tilaa, 5 Rantsilasta ja 2 Raahesta. Haapajärven alkiorenkaassa oli 13 tilaa, 6 Haapajärveltä, 5 Nivalasta, 1

Pyhäjärveltä ja 1 Piippolasta. Muhoksen ja Nivalan renkaat perustettiin 2002 syksyllä, Rantsilan rengas vuonna 2003 ja Haapajärven rengas 2004 syksyllä.

Liite 2: Huuhtelut ja niiden tulokset 2002-2005

Liite 3: Lehtileike, Alkiokauppa uuteen ennätykseen

Liite 4: Lehtileike, 34 ykkösluokan alkiota yhdestä huuhtelusta

Liite 5: Lehtileike, Alkiorenkaille on kysyntää

6. Suoritetut toimenpiteet: raportointikauden perustehtävä ja tapahtumat

Hanke on järjestänyt koulutusta alkioengastoinnasta viljelijöille, opintomatkoja, koulutusta jalostusneuvojille ja osallistunut myös alueen alkionsiirtoseminologiin koulutukseen.

Alkiotuotantorenkaita perustettaessa järjestettiin koulutuspäivä, jossa mukaan lähteville viljelijöille kerrottiin hankkeesta, käytiin läpi jalostuksellisia näkökulmia alkiontuotannon kannalta ja sitten eläinlääkäri opetti seikkaperäisesti mitä toimenpiteitä ja missä järjestyksessä eläimelle tehdään kun sitä valmistellaan joko alkiohuuhteluun tai –vastaanottajaksi. Lopuksi käytiin vielä läpi renkaan yhteiset pelisäännöt. Koulutuksia järjestettiin Muhoksella, Nivalassa, Ruukissa ja Haapajärvellä. Koulutuksiin osallistui yhteensä 62 viljelijää.

Tillari järjesti yhdessä Laatuportaati –hankkeen kanssa koulutustilaisuuden eläinlääkäreille. Tilaisuuksia järjestettiin kaksi, Ala-Temmeksellä ja Nivalassa. Koulutuksessa esiteltiin molemmat hankkeet, käytiin läpi huuhtelu- ja vastaanottajaeläinten valintaa jalostuksellisesti, käytiin läpi alkiohuuhtelu –valmisteluohjelman toteuttamista, opiskeltiin ruokinnan merkitystä hedelmällisyyteen sekä käytiin lävitse säilörehun merkitystä lypsylehmän ruokinnassa. Koulutuksiin osallistui yhteensä 27 eläinlääkärää alueelta.

Jalostusneuvojille hanke järjesti kaksi koulutustilaisuutta. Oulaisissa, jossa käytiin läpi hankkeen aiheuttamia lisätoimenpiteitä neuvojille ja käytännön asioita suorittamisen kannalta. Paikalla oli alueen kaikki jalostusneuvojat, yhteensä viisi kappaletta. Toinen koulutustilaisuus oli Oulunsalossa, johon osallistui myös alkionsiirtoseminologit ja alkionsiirtoeläinlääkäri sekä osa päivästä osallistuttiin maitotilaneuvojien kanssa yhteiseen koulutukseen. Tilaisuudessa käytiin läpi tiedottamista ja yhteistyökuvioita jalostusneuvojien ja alkionsiirtoseminologiin sekä maitotilaneuvojien kanssa. Koulutuksessa oli läsnä 19 henkilöä (jalostusneuvojat, alkionsiirtoseminologit ja eläinlääkäri).

Opintomatkoja tehtiin hankkeen aikana yhteensä seitsemän kappaletta.

Ensimmäinen matka oli Ydinkarjaan Asmo –päiville Jokioisille 23.-25.10.2002. Ohjelmassa oli tutustuminen Suontaan Kartanon karjaan, Huitin karjaan, Asmo –päivän seminaari ja ensikkoesittely sekä vielä Hämeenlinnan nähtävyyksiin tutustuminen. Matkalle osallistui 52 henkilöä.

Toinen matka tehtiin tutustumaan Haka –hankkeen alkioenkaisiin ja toimintaan Iisalmeen 2.-3.4.2003. Tutustuimme Maatalousyhtymä Juntusen, Maatalousyhtymä Luukkosen ja Kaarakaisten toimintaan ja navettaan. Illalla illastimme yhdessä Haka –hankkeelaisten kanssa ja kuulumme heidän kokemuksiinsa ja vinkkejään sekä esittelyn hankkeesta. Matkassa oli mukana 14 henkilöä.

Kolmas opintomatka tehtiin Väkky-näyttelyyn Tampereelle 28.8.-30.8.2003. Matkalla tutustuttiin myös kahteen lypsykarjatilaan, Valkaman tilaan Jalasjärvellä, jossa oli tehty useita alkoinsiirtoja ja Vuorisen tilaan Hämeenkyrössä. Kaksi päivää matkasta oli varattu näyttelyyn tutustumiseen. Matkalle osallistui 33 henkilöä.

Neljäs matka tehtiin Kuopioon Lypsykarjan Jalostusseminaariin 14.4-15.4.2004. Ohjelmaan kuului seminaariin osallistuminen ja tutustuminen Lappalaisen karjaan. Seminaarimatkalle osallistui 29 henkilöä.

Viides matka oli Tampereelle Karjatila –näyttelyyn 29.9.-2.10.2004. Näyttelyssä oli myös Tillarilla oma osasto sekä siellä oli hankkeen alueelta eläimiä osallistumassa näyttelyyn. Ohjelmassa oli näyttelyyn tutustumista sekä omien eläinten esittelyä. Matkalle osallistui 38 henkilöä.

Kuudes matka tehtiin 16.3.-17.3.2005. Matkalla tutustuttiin Jokioisten Ydinkarjaan, saimme nähdä eläinesittelyn, kuulumme luennon ruokinnasta ja tutustuimme tarkemmin Ydinkarjan jalostusohjelmaan. Tilakohteina tutustuimme Olavi Ahonkiven karjaan Porissa ja Siikaisissa Vanhatalojen karjaan, jotka molemmat ovat tehneet jo pitemmän aikaa alkioiden huuhteluita ja siirtoja tiloillaan. Lisäksi osallistuimme Suomen Holstein –klubin vuosikokoukseen ja kuulumme siellä saksalaisen Jörg Harmsin luennon saksalaisesta jalostusohjelmasta, jalostuseläimistä ja sonneista. Matkalle osallistui 31 henkilöä.

Seitsemäs ja viimeinen matka tapahtui 3.11.-4.11.2005 Pieksänmaalle kohteena Jalostuspalvelun Sonnihovi. Matkalla tutustuimme Saarijärvellä Häkkisten lypsykarjatilaan. Sonnihovissa esiteltiin sen hetkisiä valiosonneja, jotka olivat asemalla ja kuultiin eläinlääkäri Erja Tuunaisen esitelmän hedelmällisyyteen vaikuttavista asioista. Matkalla oli mukana 16 henkilöä.

Hanke järjesti myös alkiorenkaille kokouksia kerran vuodessa. Kokouksissa käytiin lävitse tapahtuneita ja suunniteltiin tulevaa. Kokouksissa tuli esille se, kuinka paljon hankkeen myötä lisääntyi kanssakäyminen saman tai naapurikuntien lypsykarjatilojen kesken. Monet saivat hankkeen myötä uusia yhteistyökumppaneita ja tuttavvia.

Liite 6:Lehtileike, Karjanjalostus kansainvälistyy vauhdilla

Liite 7: Hankkeen rakennearvosteluosiossa mukana olleista tiloista palkitut

7. Resurssien käyttö ja kustannusten syntyminen

Hankkeen kokonaisrahoitus oli vuonna 2002, 74 042,30 euroa, vuonna 2003, 107 242,84 euroa, vuonna 2004, 120 232,93 euroa ja vuonna 2005, vielä arvio: 104 000 euroa.

Rahoittajatahot ovat EU, valtio, kunnista: Nivalan - Haapajärven seutukunta, Siikalatvan kehittämiskeskus, Oulunkaaren seutukunta, Raahen seutukunta, Oulun kaupunki, Nivalan kaupunki, Muhoksen kunta, Rantsilan kunta, Tyrnävän kunta, Ylivieskan Kaupunki. Yksityisrahoitusta tuli hankkeeseen osallistuvilta viljelijöiltä osallistumismaksuista sekä opintomatkojen matkakustannuksista.

Liite 8: Hankkeen toteutunut rahoitus vuosittain 2002-2005

8. Hankkeesta tiedottaminen ja julkisuus

Hankkeen alkaessa oli juttu Nauta –lehdessä syksyllä 2002. Hankkeesta tehtiin esittelymoniste, jota jaettiin tilaisuuksissa ja postitettiin tiloille hankkeen alussa. Liite 5: Esittelymoniste.

Hanke osallistui maatalousnäyttelyihin ja karjatanäyttelyyn, joissa hanke sai julkisuutta ja tunnettavuutta. Hankkeesta ja sen tilaisuuksista on tiedotettu karjanomistajille Pohjois-Pohjanmaan Lypsykarjakerhon jäsenkirjeissä ja tiedotteissa. Myös maaseudun tulevaisuuden liitteessä oli pieni juttu hankkeesta vuonna 2003. Sisäisesti on tiedotteita lähetetty tiloille toiminnasta ja tulevista huuhteluista noin kahden kuukauden välein. Sisäisessä tiedotuksissa on tieto kulkenut myös alkionsiirtoseminologeille, jalostusneuvojille ja alkionsiirtoeläinlääkärille.

Hankkeen kokemuksia ja toimintatapoja on levitetty mm. Keski-Pohjanmaalle lähettämällä hankesuunnitelma malliksi. Loppuraportti jaetaan ohjausryhmälle sekä yhteistyötahoille, sekä siitä kiinnostuneille.

Liite 9: Hanke-esite

Liite 10-16: Pohjois-Pohjanmaan Lypsykarjakerhon tiedotteita

Liite 17: Lehtileike, Pellon maaseutunäyttelystä

9. Ohjausryhmän arvio hankkeen toteutuksesta ja tuloksista

Sirkka-Liisa Haapamäki, Jalostusagronomi, Faba Jalostus

Tillari-hanke on mielestäni täyttänyt tavoitteensa. Lehmien rakennearvostelu ja karjanomistajien mielenkiinto ja ymmärtämys rakenteen merkityksestä kestävyteen ja taloudellisuuteen on lisääntynyt huomattavasti hankkeen aikana. Ja hankkeen päättymisenkin jälkeen rakennearvosteluja on tehty edelleen aktiivisesti eli siitä on tullut pysyvä käytäntö niin kuin hankkeen tarkoituskin oli. Alkioenkaita saatiin perustettua ja niissä olleiden karjojen ja eläinten määrä täytti tavoitteet. Huuhtelujen tekeminen ja alkioiden siirto alkoi nopeutua hankkeen toimiessa ”primusmoottorina” ja siitäkin on tullut aktiivisten jalostajien toimintatapa.

Hankkeen puitteissa järjestetyt kokoontumiset ja retket ovat vilkastuttaneet karjanomistajien kanssakäymistä ja he ovat ottaneet toisiltaan oppia karjanhoidossa ja jalsotamisessa. Samalla sosiaalinen kanssakäyminen on lisääntynyt ja se on omalta osalta parantanut karjanomistajien jaksamista, mikä ei ole vähämerkityksinen asia tänä päivänä.

Eija Kodis, maanviljelijä, Nivala

Mielestäni hankkeesta oli hyötyä seuraaviin asioihin: karja-aines parani rakenteen ja jalsotuksen osalta, uusi tulonlähde, uusi markkinointikanava alkioille ja saatavilla jopa maailman huippualkioita. Hankkeen myötä tuli uusia tuttavuuksia, kokemuksia, uusia näkemyksiä ja näiden myötä maailma pieneni. Mielestäni hanke loppui kesken, sillä tuloksia alkoi vasta näkyä, eikä niitä voitu hyödyntää tarpeeksi. Hankkeen alkioenkaita oli jonkin verran ns. kuppikuntaisuutta, joka johtui mahdollisesti rotumielityksistä. Kuppikuntien myötä tilat unohtivat lähiajattelun edun ja kaikkien hyödyn. Kokonaisuutena olen tyytyväinen Tillari-hankkeeseen. Henki oli hyvä kaikilla hankkeessa. Jatkoa hankkeelle jäin kaipaamaan.

Markku Matinoli, maanviljelijä, ohjausryhmän puheenjohtaja, Tyrnävä

Tillari-hanke onnistui mielestäni hyvin.

Rakennearvosteluosiossa määriteltiin osallistuneiden tilojen eläinten nykyinen taso, koulutettiin karjanomistajat ymmärtämään jalostuksen antamat kehitysmahdollisuudet ja niiden merkitys eläinten kestävyyteen.

Alkiorengasosiossa käynnistettiin jalostuksellisesti tehokas toimintamuoto, joka vaatii sekä karjanomistajien, alkiossiirtoryhmän että sidoshenkilöiden hyvää yhteistoimintaa. Toteutettu koulutustyö ja yhteistyörendkaiden kokoaminen antavat hyvät valmiudet toiminnan jatkamiseen ja edelleen kehittämiseen.

Hankkeen tuomat muutokset alueen eläinainekseen ovat näkyvissä vasta uusien eläinsukupolvien tullessa tuotantoon, mutta ”odotusarvot” niiden suhteen ovat hyvät.

10. Hankkeen toimintojen jatkaminen ja kehittämisshdotukset

Hankkeen alkionrengas –toimintojen jatkosta huolehtii Osuuskunta Jalostuspalvelu. Hankkeen projektipäällikkö jää töihin Jalostuspalvelun seminologiksi ja vastaa jatkossakin tiedotteiden kokoamisesta ja postittamisesta. Alkionsiirtoseminologit /ja tai Faba Jalostuksen jalostusneuvojat tulevat myös olemaan yhteyshenkilöitä, jotka ilmoittavat tulevia huuhteluita ja tietoja kokoajalle. Jatkosta vastaavat alkionsiirtoeläinlääkäri, alkionsiirtoseminologit ja hankkeen projektipäällikkö yhteistyössä jalostusneuvojien kanssa..

Hankkeen rakennearvostelu –osion toimintojen toivotaan jatkuvan alueella jalostusneuvojien toimesta. Rakennearvosteluttaminen vaatii karjanomistajan kiinnostuneisuutta, joka hankkeen myötä toivottavasti jäisi alueelle pysyväksi toimintamalliksi.